

STORTINGET

Innst. 252 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:104 S (2022–2023)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om en mer skånsom og rettferdig hyttebygging

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om å sterkt begrense nybygging av fritidsboliger i følgende områder: fjellheimen over skoggrensen, i strandsonen, i villreinens leveområder, i myrområder, i inngrepsfrie naturområder, og i andre utsatte områder.
2. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om at nye fritidsboliger skal bygges i eksisterende områder for fritidsboliger med allerede etablert infrastruktur.
3. Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om en maksimal tillatt størrelse på nye fritidsboliger, satt til 200 m².
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at personbiltrafikk til og fra fritidsboliger teller mindre enn annen trafikk, eller til og med holdes utenfor, i vurderinger av samfunnsøkonomisk lønnsomhet ved store riksveiprosjekter.
5. Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et regelverk som sikrer at eksisterende fritidsboliger kan kjøpes opp av staten når de legges ut for salg.

Oppkjøp av eiendommer i strandsonen og i bynære fjellområder, spesielt eiendommer over 200 m² og/eller med stor tomt, skal prioriteres. Nasjonale og lokale friluftslivsforeninger og liknende må deretter få mulighet til å tilby rimelig korttidsutleie av dem, etter modell av for eksempel kystledhytteordningen og Den Norske Turistforening.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 1.februar 2023 til Kommunal- og distriktsdepartementet ved statsråd Sigbjørn Gjelsvik bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådens uttalelse følger av vedlagte brev av 23.februar 2023. Komiteen har imøtesett og mottatt skriftlige høringsinnspill i saken.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Haakon Skramstad, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, og fra Rødt, Tobias Drevland Lund, viser til at i denne innstillingen behandles Dokument 8:104 S (2022–2023), som er

fremmet av Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund. Komiteen viser videre til svarbrev fra statsråd Sigbjørn Gjelsvik til komiteen datert 23. februar 2023 etter at komiteen ba om en vurdering av representantforslaget.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at Norsk institutt for naturforskning (NINA) bekrefter at hyttebygging kan virke negativt på klima og natur i en verden med store klima- og miljøutfordringer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, merker seg at kartleggingen viser at arealreserven for landet er stor, og at mange kommuner har tomtreserver.

Dette flertallet viser til at fritidsboliger gir naturglede og kunnskap, bidrar til lokalt reiseliv og styrker inntektsgrunnlaget for de fastboende. I sitt svarbrev til komiteen viser statsråden til at det er viktig at kommunene har oppdaterte planer for rammer og plassering av hyttene. Departementet har nylig laget en veileder om planlegging av fritidsboliger.

Gjennom plan- og bygningsloven er det vedtatte arealplaner som avgjør hytteplassering, og som sikrer at plasseringen ikke får negative konsekvenser for miljø og samfunn. Hensyn til fjellheimen over skoggrensa er særlig omtalt i veilederen for planlegging av fritidsboliger. Dette flertallet viser til at regjeringen forventer at fylkeskommuner og kommuner tenker bærekraft og fastsetter langsiktige utbyggingsgrenser.

Strandsonen skal forvaltes langsiktig, og for utbygging i strandsonen viser statsråden sitt svarbrev til statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning med tre ulike soner. Sone 3 gir økt handlefrihet og større mulighet for næringsutvikling og bosetting langs kysten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, viser til at i områder der presset er størst, skal det være en streng forvaltning for å sikre natur og miljøkvaliteter og allmennhetens interesser. Retningslinjene skal bidra til at det blir tatt særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser i strandsonen, og at unødvendig bygging langs sjøen blir unngått.

Flertallet viser til at villreinens leveområde var grunnlaget for utarbeiding av åtte regionale planer som blant annet gir føringer for planlegging av hyttebygging i Sør-Norge. Det trengs enda bedre beskyttelse av arten, og regjeringen har derfor varslet at den vil legge fram ei stortingsmelding om villrein.

Inngrepsfri natur er del av en indikator for det nasjonale miljømålet «Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtenester». Det å bygge mer der det alle-

rede er hytteområder, er smart og også økonomisk for kommuner og fylkeskommuner. Fortettingspotensialet må kartlegges. Utbyggingsmønster og omfang bør ses i sammenheng med samfunnsdelen i arealplanen.

Flertallet viser til at fortetting også kan bety ønsker om oppgradering av strøm, vann og avløp. Om disse hyttene ligger i områder med sårbar natur, kan det være riktig å legge nye fritidsboliger til områder som ikke øker belastningen på villrein, nasjonalparker, sårbar natur og lignende.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at statsråden skriver at når det gjelder maksgrensen for hytter på 200 m², er det mest vanlig der det er mye utleie eller ved flerbruk av hyttene. I 2021 var gjennomsnittsboligen på 99,5 m². En nasjonal maksgrense på 200 m² kan bli oppfattet som en norm i stedet for en maksgrense og virke mot sin hensikt. Dette flertallet viser til at departementet mener det heller bør tenkes nytt om bruk og bygging av fritidsboliger.

Dette flertallet viser til at samfunnsøkonomiske analyser i transportsektoren er viktige, og i dag brukes etablerte gjennomsnittsverdier som varierer med transportmiddel, reisehensikt, varetype og reiseavstand. Departementet mener at tidsbruk for fritidsreiser også har betydning, men verdiene for bilfører er betydelig lavere enn for arbeidspendling eller reiser i arbeid.

Tilrettelegging og mulighet for allmennheten til å leie billige hytter i all slags natur er viktig og administreres i dag av Den Norske Turistforening, interkommunale friluftsråd eller ulike frivillige organisasjoner.

Dette flertallet viser til at departementet ikke ser behov for at det offentlige skal ha forkjøpsrett til alle fritidsboliger som legges ut. Statsråden viser i brevet til at utleiehyttene allerede er en variasjon av tidligere offentlige bygg, eller oppgradering av eksisterende utleieenheter ved hjelp av spillemidler. Regjeringen vil fortsatt bidra til flere rimelige utleiehytter, men ønsker ikke en forkjøpsordning.

Det vises i brevet fra statsråden til at klima og natur skal ramme inn all politikk og dermed også alt planverk. Kommunal- og distriktsdepartementet har satt i gang et arbeid med å utvikle en veiledning for bruk av arealregnskap i kommuneplanprosesser.

Dette flertallet mener at kommunene har en viktig oppgave i vurdering og avveining av konsekvensene ved hyttebygging med minst mulig ulempe for natur og fastboende, men ved samtidig å utnytte de positive samfunnsvirkningene.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, mener at beslutninger knyttet til disponering av arealer og utbygginger først og fremst

skal fattes lokalt. Dette flertallet mener at det er viktig at kommuner gis tillit, handlingsrom og de verktøyene de trenger for å ta gode avgjørelser på vegne av innbyggere og næringsliv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forslaget fra representanter fra Rødt, som vil kunne ødelegge hyttedrommen for mange nordmenn. Disse medlemmer viser til at det er kommunene i dag som har ansvaret for å legge til rette for hytteutbygging. Disse medlemmer viser til at det er kommunene og lokalpolitikkerne, som sitter med lokalkunnskap, som skal drive arealplanlegging. Disse medlemmer mener at lokalpolitikere med denne kunnskapen vil kunne gjøre gode vurderinger. Disse medlemmer mener at kommunene trenger mindre statlig overstyring og ikke mer, som forslaget legger opp til. Disse medlemmer presiserer at bolig- og hytteutbygging er den største næringen vi har i distriktene, sett bort fra olje- og gassnæringen. Disse medlemmer viser til at forslaget kan bety mange tapte arbeidsplasser for distriktskommuner. Disse medlemmer påpeker at en maksimumsgrense for hyttestørrelse er noe som politikere ikke skal legge seg opp i. Disse medlemmer mener at utbyggerne sammen med kommunene må få friheten til selv å bestemme hvor stor hytte de ønsker å bygge. Disse medlemmer viser til at det allerede i dag eksisterer gode tilbud for befolkningen om å leie en hytte. Den Norske Turistforening, interkommunale friluftsråd og en rekke andre frivillige organisasjoner forvalter og drifter mange slike hytter rundt i landet som gir nordmenn denne muligheten. Disse medlemmer viser til svarbrev fra statsråden om at det vil være altfor ressurskrevende om alle hytter innenfor disse parameterne skal vurderes for kjøp av det offentlige. Disse medlemmer er opptatt av at de som har mulighet, skal kunne få oppfylle hyttedrommen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at det finnes rundt 450 000 hytter og andre fritidsbygg i Norge, og at dette antallet øker kraftig. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har kartlagt at det er satt av ytterligere 1 479 kvadratkilometer areal til fremtidig hyttebygging i kommunene. Det tilsvarer 200 000 fotballbaner, eller fire ganger Mjøsas areal. Disse medlemmer vil fremheve at dette er tre og en halv gang arealet til eksisterende tettbygde fritidsområder.

Disse medlemmer understreker videre at ifølge NINA ligger en del av arealene som er satt av til hyttebyggingen, over eksisterende skoggrense (57 km², 4 prosent av avsatt areal), i strandsonen (90 km², 7 prosent av avsatt areal), i villreinens leveområder (109 km², 8 prosent av avsatt areal) og i områder med myr (131 km², 10 prosent av avsatt areal).

Disse medlemmer viser til at regjeringen i september 2022 kom med en ny veileder for fritidsboliger. Denne innebærer noen innskjerpelser fra forrige veileder, men de aller fleste kravene i den har et «bør» foran. Disse kravene taper erfaringsmessig mot ønsket om næringsutvikling. Disse medlemmer mener at det er behov for et tydeligere regelverk som sikrer naturen i møte med hytteutbygging.

I statsrådens svarbrev peker statsråden på at kommunene har et stort ansvar for bærekraftig arealplanlegging, og at det arbeides med en ny veileder for arealregnskap og bedre metodikk for konsekvensutredninger i kommunenes planarbeid. Disse medlemmer mener dette er bra, men at det nasjonale ansvaret for et overordnet naturregnskap ikke kan tillegges kommunene alene.

Disse medlemmer viser til høringsvaret fra Friluftsrådernes Landsforbund, som betyr at en stramme nasjonal politikk for å hindre omfattende og uønska nedbygging av sårbare naturområder er nødvendig, og understreker betydningen av å ta vare på naturområder og naturmangfoldet av hensyn til menneskers trivsel og helse. Friluftsrådernes Landsforbund viser videre til hvordan tilgang til natur og naturopplevelser er avgjørende for folks forståelse for naturkrise og demokratisk oppslutning om løsninger på den. Disse medlemmer er enige i denne betraktningen og deler landsforbundets bekymringer rundt hvordan nedbyggingen av strandsonen har vanskeliggjort tilgang til en viktig naturtype.

Disse medlemmer vil understreke at Norge var en sterk pådriver for en ny internasjonal naturavtale på COP15 i Montreal i 2022. Denne avtalen innebærer blant annet at naturen skal brukes på en bærekraftig måte. Det må også ha konsekvenser for nybygging av hytter i Norge.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om å sterkt begrense nybygging av fritidsboliger i følgende områder: i fjellheimen over skoggrensen, i strandsonen, i villreinens leveområder, i myrområder, i inngrepsfrie naturområder og i andre utsatte områder.»

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om at nye fritidsboliger skal bygges i eksisterende områder for fritidsboliger med allerede etablert infrastruktur.»

Disse medlemmer mener at ikke bare utbyggingstakt, men også størrelse på fritidsboligene må reduseres. Dette vil være i samsvar med målsettingen om å redusere klimagassutslipp med 55 prosent innen 2030 all den tid man vet at byggeaktivitet er en stor kilde til klimagassutslipp. Å ta ned den minst viktige byggeaktiviteten vil være et viktig klimatiltak. På samme måte mener

disse medlemmer at veiutbygging hvor hensynet til fritidstrafikk er en pådriver til utbygging av motorvei, må reduseres; å redusere klimagassutslippene i områder som ikke er samfunnsøkonomisk tungtveiende, er et viktig grep for at miljøtiltakene skal fremstå som rettferdige. Det er disse medlemmers mening at reisetid til hytta ikke bør være samfunnsøkonomisk tungtveiende nok til at det utløser økt utbygging av motorvei.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om en maksimal tillatt størrelse på nye fritidsboliger, satt til 200 m².»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at personbiltrafikk til og fra fritidsboliger teller mindre enn annen trafikk, eller til og med holdes utenfor, i vurderinger av samfunnsøkonomisk lønnsomhet ved store riksveiprosjekter.»

I sitt høringssvar beskriver Friluftsrådernes Landsforbund hvordan Kystleden er et godt eksempel på hvordan det å tilgjengeliggjøre eksisterende bygningsmasse for allmennheten er å tilrettelegge for et bærekraftig friluftsliv. Det er disse medlemmers mening at det store antallet fritidsboliger i Norge ikke i seg selv er noen garanti for at mange nok har tilgang til rekreasjon i naturen. Ulike kollektive ordninger som Kystleden eller Den Norske Turistforenings hytter sikrer en større del av befolkningen tilgang til naturen, men hånd i hånd med reduksjon i hytteutbygginger må man stille til rådighet flere eiendommer for allmenn bruk.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et regelverk som sikrer at eksisterende fritidsboliger kan kjøpes opp av staten når de legges ut for salg. Oppkjøp av eiendommer i strandsonen og i bynære fjellområder, spesielt eiendommer over 200 m² og/eller med stor tomt, skal prioriteres. Nasjonale og lokale friluftslivsforeninger og liknende må deretter få mulighet til å tilby rimelig korttidsutleie av dem, etter modell av for eksempel kystledhytteordningen og Den Norske Turistforening.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om å sterkt begrense nybygging av fritidsboliger i følgende områder: i fjellheimen over skoggrensen, i strandsonen, i villreinens leveområder, i myrområder, i inngrepsfrie naturområder og i andre utsatte områder.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om at nye fritidsboliger skal bygges i eksisterende områder for fritidsboliger med allerede etablert infrastruktur.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag om en maksimal tillatt størrelse på nye fritidsboliger, satt til 200 m².

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at personbiltrafikk til og fra fritidsboliger teller mindre enn annen trafikk, eller til og med holdes utenfor, i vurderinger av samfunnsøkonomisk lønnsomhet ved store riksveiprosjekter.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede og innføre et regelverk som sikrer at eksisterende fritidsboliger kan kjøpes opp av staten når de legges ut for salg. Oppkjøp av eiendommer i strandsonen og i bynære fjellområder, spesielt eiendommer over 200 m² og/eller med stor tomt, skal prioriteres. Nasjonale og lokale friluftslivsforeninger og liknende må deretter få mulighet til å tilby rimelig korttidsutleie av dem, etter modell av for eksempel kystledhytteordningen og Den Norske Turistforening.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Framskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:104 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund om en mer skånsom og rettferdig hyttebygging – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 23. mars 2023

Lene Vågslid

leder

Kathrine Kleveland

ordfører

VEDLEGG

DET KONGELEGE
KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
v/Ole Jakob Totland
0026 OSLO

Dykkar ref
2023/354

Vår ref
23/673-3

Dato
17. februar 2023

Representantforslag 104 S (2022-2023) om ein meir skånsam og rettferdig hyttebygging

Eg viser til brev datert 1. februar 2023 i samanheng med stortingsrepresentantane Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Tobias Drevland Lund sitt representantforslag 104 S (2022-2023) om ein meir skånsam og rettferdig hyttebygging.

Noreg og verda står overfor store klima- og miljøutfordringar. Nedbygging av karbonrike areal, oppdeling av naturområde og konflikt med landskap, friluftsliv, kulturmiljø med meir kan verke negativt inn på klima og miljø. Dette er også effektar som hyttebygging kan gi, slik rapporten frå Norsk institutt for naturforskning (NINA), utarbeidd på oppdrag frå departementet, peikar på. Rapporten gir kunnskap om kor store areal som er avsette til fritidsbustader, og kor dei avsette områda ligg i høve til viktige miljøverdier. Kartlegginga syner at arealreserven for landet sett i heilskap er stor. Det er viktig at kommunane har gode oppdaterte planar som syner kvar utbygging av fritidsbustader bør skje, og innanfor kva for rammer. Derfor har også departementet nyleg utarbeidd og sendt ut ein rettleiar til kommunane om planlegging av fritidsbustadar.

Fritidsbustadar gir mange folk i ulike aldrar stor glede og eit nærare forhold til natur og friluftsliv. Fritidsbusetnader gir reiseliv lokale arbeidsplassar og styrker grunnlaget for fast busetnad i mange distriktskommunar. Samstundes legg fritidsbustader beslag på betydelege areal. I rettleiaren om planlegging av fritidsbustader oppmodar departementet kommunane til å bruke samfunnsdelen i kommuneplanen til å fastsette ein lokal politikk for fritidsbustader. Rettleiaren beskriv omsyn som er viktige for å sikre ei berekraftig utvikling av fritidsbusetnader, og seier mellom anna at ny utbygging fortrinnsvis bør skje i samband med noverande byggeområde og infrastruktur. Vidare seier rettleiaren at hytteområde bør avgrensast mot samanhengande natur- og friluftslivsområde, og at det bør sikrast saman-

hengande naturområde med få eller ingen tekniske inngrep ved planlegging av fritidsbustader.

Mange kommunar har tomtereservar i arealdelen av kommuneplanen. Dei bør i arbeidet med kommunal planstrategi vurdere om desse skal vidareførast, og om det er behov for å revidere eller oppheve eldre reguleringsplanar for fritidsbustader, før dei sett av nye område til utbygging. Rapporten frå NINA vil vere nyttig som bakgrunn for vidare planlegging i kommunane og fylkeskommunane, mellom anna fordi data om tomtereservar er tilgjengelege på kommunenivå.

Om moglegheitene for å sette grensar for nybygging av fritidsbustader i utsette naturområde

Plan- og bygningslova har som utgangspunkt at det er gjennom vedtekne arealplanar ein avgjer i kva område det kan byggjast fritidsbustader. I planarbeidet skal ein avklare kva verdiar og ressursar som ligg føre i eit område. Slik kan ein sikre at dei tiltaka planen tillèt, ikkje får negative verknader for miljø og samfunn. Naturmangfaldlova og plan- og bygningslova med forskrift om konsekvensutgreiingar, gjev rettleiing på korleis naturomsyn skal avvegast mot andre interesser i planarbeidet.

Omsyn til fjellheimen over skoggrensa er særleg omtalt i rettleiaren om planlegging av fritidsbustader og i gjeldande nasjonale forventningar til kommunal og regional planlegging. Her seiast det at det er viktig å unngå etablering av nye hytteområde over skoggrensa av omsyn til friluftsliv, landskap og naturmangfald. Regjeringa forventar at fylkeskommunane og kommunane legg til rette for ei berekraftig utvikling i fjell og utmark, mellom anna ved å fastsetje langsiktige utbyggingsgrenser mot snaufjell og andre viktige landbruks-, natur-, friluftsliv- og reindriftsområde.

Utbygging i strandsona er omfatta av statlege planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsona langs sjøen. Strandsoneretningslinjene deler kysten inn i tre soner. Kvar av sonene har ulike føringar ut frå utbyggingspress, tilgang på strandsone m.m. Regjeringa vil sikre ei meir differensiert forvaltning av strandsona, med auka handlefridom og større høve for næringsutvikling og busetjing i spreiddbygde strøk langs kysten i sone 3. I område der presset er størst skal det vere ei streng forvaltning for å sikre natur og miljøkvalitetar og ålmenta sine interesser. Retningslinjene skal bidra til at det blir tatt særleg omsyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser i strandsona og at unødvendig bygging langs sjøen blir unngått. Ved planlegging av nye fritidsbustader i kystsona, må ny utbygging vurderast mot dei konkrete strandsoneinteressene. Strandsona skal forvaltast i eit heilskapleg og langsiktig perspektiv. Det skal leggjast vekt på å sikre ålmenta tilgang til sjøen, til dømes ved å setje av areal til kyststi, friluftsområde og badeplassar. I strandsona er det såleis allereie tydelege statlege føringar, men også her har kommunane ansvar og handlingsrom som lokal planmynde.

Villreinen sitt leveområde var grunnlaget for utarbeiding av åtte regionale planar for fjellområde med villrein. Planane gjev føringar for planlegging av fritidsbustader i mange kommunar i Sør-Noreg. Den noverande innsatsen for villrein er ikkje tilstrekkeleg for å betre

tilstanden for arten. For å snu den negative utviklinga, vil regjeringa difor leggje fram ei stortingsmelding for villrein. Arbeidet ble starta opp hausten 2022. Målet med stortingsmeldinga er å sikre nødvendige og langsiktige endringar i gjeldande politikk og rammeverk for å kunne betre tilstanden for villrein.

Inngrepsfri natur og naturområde utan tyngre tekniske inngrep er ein av åtte miljøindikatorar til det nasjonale miljømålet "Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtenester". Akkurat nå går det føre fleire prosessar for å sikre område med slike kvalitetar gjennom områdevern. Statsforvaltarane arbeider i dialog med kommunane om vern av mindre område i låglandet for at alle typar natur skal være sikra for kommande generasjonar (representativt vern). Dei jobbar òg med nye nasjonalparkar og landskapsvernområde i område der det kan være lokal aksept for dette. I tillegg går arbeidet med frivillig skogvern og marint vern i eigne spor.

Styring av nye fritidsbustader til eksisterande område for fritidsbustad med etablert infrastruktur

Det å byggje meir i eksisterande område er noko dei fleste kommunar og utbyggjarar ser som formålstenleg, sidan det ofte vil redusere kostnadane ved utbygging både for kommunen og utbyggjar. Det er i departementet sin rettleiar om planlegging av fritidsbustader sagt at fortettingspotensialet bør kartleggjast og utnyttast før det blir lagt til rette for utbygging i nye område. Dette er særleg viktig i område med utbyggingspress.

Rettleiaren tilrår at val av utbyggingsmønster og omfanget av nye byggjeområde bør ta utgangspunkt i mål og strategiar i samfunnsdelen til kommuneplanen, og sjåast i samheng med eit arealrekneskap som kan vise fortettingspotensialet og tomtereserven i tidlegare godkjende byggjeområde.

Forslag om fortetting har ofte ei samheng med ønske om oppgradering av eksisterande fritidsbustader og infrastruktur. Dette kan mellom anna gjelde for eldre fritidsbustadområde med straum, men utan veg, vann og avløp. Om desse eksisterande områda ligg nær sårbar natur, kan det i staden vere rett å leggje nye fritidsbustader til eit anna område for ikkje å auke belastinga på til dømes villrein, nasjonalparkar, utvalde naturtypar og anna.

Fastsetting av en nasjonal grense for største tillatne størrelse på nye fritidsbustader

I rettleiaren for fritidsbustader er det omtalt korleis ein i planarbeidet må tilpasse bustad-einingar til terrenget og landskapet i området, og til planlagt bruk og standard på infrastruktur. Det er ikkje berre størrelsen på eininga som avgjer om ei fritidsbustad er skånsam eller ikkje, men òg korleis den er tilpassa staden og dei tiltenkte brukarane. Planar som tillèt fritidsbustader på 200 m² er mest vanleg i område der ein har mykje utleige eller grupper som brukar fritidsbustaden saman. Fleirtalet av dei private fritidsbustadene eigd av ein familie, er gjerne mellom 80 og 120 m². Størrelsen på nye, fullførte fritidsbustader var i snitt 99,5 m² i 2021. Om det vert sett ei nasjonal øvre størrelse på 200 m², kan dette fort bli oppfatta som ei norm for normal storleik, og òg bli krevjande for dei kommunane som ønskjer å helde attende størrelsen på fritidsbustader. Ei slik nasjonal norm kan òg føre til unødige

inngrep i område der ein bør dele fritidsbustaden på fleire einingar, ha felles løysingar med mindre private einingar og generelt tenke nytt om korleis ein skal bygge og bruke fritidsbustadene.

Differensiering mellom ulike typar personbiltrafikk i vurdering av kva som er samfunnsøkonomisk lønnsamt ved store riksvegprosjekt

Samfunnsøkonomiske analysar er eit fagleg grunnlag for rangering og prioritering av ressursbruk i samferdselssektoren. Både dei verknadane som er målt i kroner og dei som ikkje er det, skal telle med i analysen.

Samfunnsøkonomiske analysar i transportsektoren og verdiane som brukast skal være samanliknbare på tvers av sektorar, og følgjer retningslinjer og rundskriv frå Finansdepartementet for slike analysar. Ein brukar i dag etablerte gjennomsnittsverdiar som varierer med transportmiddel, reisehensikt/varetype og reiseavstand. Det er dermed ikkje slik at all personbiltrafikk teller likt. Tidsverdiane for reiser med personbil varierer med reiselengd, reisehensikt (tenestereise, til/frå arbeid, fritid), og det blir skilt mellom bilførar og passasjer. Det er store variasjonar i tidsverdiane som blir brukt for ulike reiseformål, reiselengde og for passasjer og sjåfør. Tidsbruk for fritidsreiser har ei betydning i dei samfunnsøkonomiske analysane, men verdiane for bilførar er gjennomgåande betydeleg lågare enn for arbeidspendling eller reiser i arbeid.

Regelverk for oppkjøp av eksisterande fritidsbustader i strandsona og i bynære fjellområde

Ein viktig del av tilrettelegginga for friluftsliv er at ålmenta har moglegheit til å leige hytter i skog, fjell og langs sjøen til ein låg pris. Den Norske Turistforening, interkommunale friluftsråd, og ei rekkje andre frivillige organisasjonar forvaltar og driftar mange slike hytter rundt i landet. Dette arbeidet er svært verdfullt og viktig.

Desse overnattingshyttene er i mange tilfelle offentlege bygg som det ikkje lenger er behov for i sin opphavelige funksjon. Nokre bygningar er òg kjøpt opp gjennom ordninga for bevaring av viktige friluftslivsområde gjennom sikring. I tillegg blir det gjennom spelemidlane gitt tilskot til investeringstiltak og oppgradering av overnattingshytter for ålmenta, både langs sjøen, i låglandet og i fjellet. Det offentlege bidreg på denne måten allereie til eit nettverk av hytter som alle skal kunne leige for ein låg kostnad.

Det er ikkje tenleg eller behov for at det offentlege skal ha forkjøpsrett for alle fritidsbustader som blir lagt ut til sal. Det vil vere altfor ressurskrevjande om alle desse skal vurderast for kjøp av det offentlege. Regjeringa vil halde fram med å stø opp under det viktige arbeidet med å tilby rimelege overnattingshytter som alle kan leige for ei låg kostnad, men det er ikkje rett måte å gjere dette på ved å etablere ei forkjøpsordning for hytter.

Oppfølging framover

I Hurdalsplattforma har regjeringspartia slått fast at klima og natur skal vere ei ramme rundt all politikk, og at omsynet til klima og natur skal ivaretakast i plan- og bygningslova.

Kommunane har eit stort ansvar for berekraftig planlegging som tek vare på miljømessige behov for innbyggjarar, natur og næringsliv. Skal Noreg bidra til å oppnå berekraftsmåla, andre internasjonale avtalar og eigne nasjonale klima- og miljømål, treng vi god regional og kommunal planlegging.

Kommunal- og distriktsdepartementet har satt i gang eit arbeid med å utvikle rettleiing for bruk av arealrekneskap i kommuneplanprosessar. Arealrekneskap kan bidra til betre kunnskap for kommunane ved å synleggjere arealbehov og eigenskapar til areala som vert føreslått omdisponert.

Videre samarbeider Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet om å utvikle betre metodikk for konsekvensutgreiingar. Det er òg etablert eit økologisk grunnkart som er under stadig utvikling, og det blir arbeidd kontinuerleg med å styrke kunnskapsgrunnlaget og deling av data mellom anna gjennom det offentlege kartgrunnlaget.

Gjennom prosjektet «Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder» har svært mange av landets kommunar kartlagt og verdsett friluftslivsområda i kommunen. Dette har auka kunnskapsgrunnlaget vesentleg om bruken av områda til friluftsliv i den enkelte kommune, og er eit viktig verktøy i arealplanlegginga. Miljødirektoratet jobbar med ein metodikk for bruk til revisjon av gjennomført kartlegging og verdsetting av friluftslivsområde, og hjelper kommunane i revisjonsarbeidet.

Regjeringa arbeider no med å utarbeide nye Nasjonale forventningar til kommunal og regional planlegging. Det er òg i gang eit arbeid med å fornye dei statlege planretningslinjene for samordna bustad,- areal- og transportplanlegging. Dei politiske føringane for areal- og samfunnsplanlegginga som blir gitt her, vil saman med rettleiarane, metodane og verktøya nemnt over gje rammer og hjelp til kommunane sitt planarbeid framover.

I rolla som planstyresmakt har kommunane ei viktig oppgåve i å vurdere og avvege dei ulike konsekvensane av hyttebygging. Dei skal leggje til rette for ei utvikling som utløyser næringspotensialet og positive samfunnsverknader, og minimerer ulemper for fastbuande og konflikhtar med miljøverdiar og eksisterande arealbruksinteresser. Eg har tillit til at kommunane vil følgje opp utfordringane med nye fritidsbustader på ein god måte.

Med helsing

Sigbjørn Gjelsvik

Kopi

Klima- og miljødepartementet
Komitéleder Lene Vågslid
Samferdselsdepartementet

